

Mgr. Vizi Andrea

Padány, angol-német szakos tanár a pozsonyi Ivan Horváth Gimnáziumban
andrea.vizi.ok@gmail.com

Alapvető, kedves Watson! avagy hogyan csempésszük vissza az írott szót az idegennyelv-oktatásba

Kezdetben vala a szó, a szó alkotta a szöveget, szöveg nélkül nincs nyelvtanulás, ez mindenkinek világos. Mégis mostohán bánunk a szöveggel már jó ideje, bizonyíték erre bármelyik modern nyelvkönyv. Nyelvkönyveink tele vannak szép, színes képekkel, bekeregetett, nagyobb betűtípussal szedett nyelvtani szabályokkal, az oldalak szelvényesebbek, könnyebben áttekinthetőek. Mindez az összefüggő szöveg rovására megy: diákjaink keveset olvasnak, rövid, frappáns cikkeket csupán; nemigen találkoznak hosszabb, neadj' isten irodalmi szövegekkel.

Nem mindenhol van ez így, hiszen az ázsiai országokban a mai napig egész könyveket vágnak be a diákok idegen nyelven, fejből mondják fel a megtanult szöveget, és tudnak is angolul. Ezt nehezen tudom elképzelni hazai iskoláinkban, ahol lépten-nyomon találkozom szülőkkel, akik nehezményezik, hogy a csemetéknek az új szavakat fejből kell megtanulniuk. Nem könnyű az arany középutat megtalálni, ahol az írott szó jó barát, a szöveg pedig eszköz a tanuláshoz úgy, hogy a gyerek észre sem veszi, hogy tanult. Ehhez persze fontos a jó szövegválasztás.

Egészen fiatal diákoknál kezdhetjük a nyelvtörőkkel (tongue twisters, Zungenbrecher). Ezek rövid, nyelvtanilag egyszerű szerkezetek, amit a gyerek könnyen megjegyez. A nyelvtörők jó szolgálatot tesznek a kiejtés, hanglejtés elsajátítására, sőt még néhány új szót is megtaníthatunk a kisdiákkal, ezenkívül segítenek pl. a szórend automatizálásában. Kisdiákoknál a nyelvtörők elsajátítására a legjobb, ha lerajzoltatjuk a történetet, képregénynek vagy poszternek. A kedvenc nyelvtöröm a következő: She sells seashells on the shore / The shells she sells are seashells I'm sure.

A nehezen kiejthető mondatok, frázisok a gyerekeket nem frusztrálják, hanem szórakoztatják. A nyelvtörőt felhasználhatjuk példaként új mondatok szerkesztésére (He sells cars in the street...) vagy pedig kérdések gyakorlására egyes szám harmadik személyben (What, where does she...).

Szintén fiatalabb tanulók oktatásánál használhatók a rövid gyerekversikék, mint például a *Key of the Kingdom*. A vers ugyanazt a témát variálja jópár mondatban. Itt is a rajzoltathatunk: minden gyerek lerajzol egy képet (flowers in the basket, basket on the bed stb.), amit aztán egy egészre ragaszthatunk össze, a gyerekek pedig soronként elszavalhatják a verset.

Jól ismert meséket használhatunk kisdiájkainkkal képregény készítésére. Együtt elolvassuk a mese egyszerűsített verzióját (fontos, hogy a tanulók ismerjék a mesét), majd megtárgyaljuk, hány képen lehetne a mesét egy-egy mondattal elmesélni. A képeket otthon is megrajzolhatják úgy, hogy a hozzátartozó történetet az órán közösen elmesélik, majd összeállítják a képregényt.

Ezeknél a rövid szövegeknél már sokkal merészebb dolog eredeti irodalmi művekkel kísérletezni. Jobbnak tartom a modern klasszikusokat pl. a meséknél, mert nyelvezetük egyszerűbb, modernebb, témában közelebb állnak a tinédzserek érdeklődési köréhez. Steinbeck, Orwell, Capote, Roald Dahl, Salinger, Kästner azok a szerzők, akinek műveivel bármelyik gimnazista megbirkózik.

A regényt általában fejezetenként, hetente olvasva érdemes feldolgozni, ami azt jelenti, hogy heti egy órát erre szánunk. Minden fejezetnél érdemes elgondolkodni, mire is szeretnénk különös figyelmet fordítani. Egy

példa: Steinbeck *Egerek és emberekje*. A diákok megkapták az első fejezetet otthoni olvasásra, egyhetes határidővel, majd néhány nap után emailben, ill. a Facebookon a konkrét feladatokat: információkat gyűjteni a cselekmény helyéről (Kalifornia, a Salinas folyó), a fejezetben említett állatokról (szürkegém, mosómedve stb.), és ezekről néhány percen önállóan beszélni. Így amellet, hogy olvasták a fejezetet, önállóan kerestek információkat az adott témáról, valamint intenzív szellemi munkát végeztek az 'bemutató' előkészítésekor.

Egy másik lehetőség két irodalmi mű olvasása és összehasonlítása. Ehhez Hemingway és Capote egy-egy Spanyolországban játszódó novelláját használtuk. A két meglehetősen különböző történet megértéséhez a diákoknak tudniuk kell háttérinformációkat, mint pl. mit is keresett Hemingway Spanyolországban, mikor volt ott, stb. Aztán összehasonlítottuk a két művet hangvétel, cselekmény, végkifejlet szempontjából.

Szöveggel dolgozni a tanár részéről sok felkészülést igényel, ám az egyszer feldolgozott anyag évről évre használható, persze időnként frissítve (szerző meghalt, díjat kapott, életrajzi film jelent meg róla, stb.) Óriási előnye viszont a diákoknál már egy év után is megfigyelhető, mégpedig hogy a tanulók önállóan dolgoznak, szókincsük meglepő módon gyarapszik, hirtelen nem mondanak olyasmiket, hogy 'ezt nem is tanultuk'. Néha egyikük-másikuk jelentkezik, hogy valaminek utánanézett a könyvvel vagy a szerzővel kapcsolatban, és a tanár véleményét kéri. Az órák lazábbak, de mégis komoly munka folyik, a fiatalabb tanulókkal pedig az egész játék, élmény benyomását kelti.